

NHỮNG QUYẾT ĐỊNH QUAN TRỌNG CỦA ĐẠI TƯỚNG VÕ NGUYÊN GIÁP VÀ BỘ CHỈ HUY CHIẾN DỊCH TẠI SỞ CHỈ HUY CHIẾN DỊCH ĐIỆN BIÊN PHỦ Ở MƯỜNG PHĂNG

*Ths. Trần Thị Tuyết
Khoa Xã hội – Trường CĐSP Điện Biên*

TÓM TẮT

Sở chỉ huy chiến dịch Điện Biên Phủ tại Mường Phăng là cơ quan đầu não, quan trọng nhất của chiến dịch lịch sử Điện Biên Phủ. Tại đây, Đại tướng Võ Nguyên Giáp cùng với Bộ chỉ huy chiến dịch đã có những cuộc họp quan trọng nhằm đưa ra những chỉ thị, mệnh lệnh tấn công có ý nghĩa then chốt, quyết định đến thắng lợi của từng trận đánh mà đỉnh cao là chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ ngày 7 tháng 5 năm 1954.

NỘI DUNG

1. Sở chỉ huy chiến dịch Điện Biên Phủ tại Mường Phăng

1.1. Tên gọi Mường Phăng

Mường Phăng là tên gọi một vùng đất của người Thái có từ cổ xưa. Theo truyền thuyết, từ khi xuất hiện loài người, ở dưới mặt đất đã có Mường Thon (Thanh), tổ chức Mường được hình thành trong quá trình phát triển của người Thái khi bộ phận cư dân này đã định cư tương đối ổn định. Cho đến nay, có hai cách giải thích khác nhau về tên gọi Mường Phăng.

Thứ nhất: Tên gọi “Mường Phăng” bắt nguồn từ đặc điểm khí hậu ở vùng này. Vào mùa đông ở Mường Phăng rất lạnh, nhiệt độ xuống dưới 0°C, rét đến nỗi ban đêm, người ở trên nhà sàn ngại không muốn xuống gầm sàn để lấy củi lên đốt sưởi mà phải dùng móc sắt móc củi lên. “Phăng” theo tiếng Thái xưa có nghĩa là dùng cái móc đưa một vật gì đó lên cao. Mường Phăng còn đồng nghĩa với “Bản lạnh”.

Thứ hai: Tên gọi Mường Phăng bắt nguồn từ sự kiện lịch sử. Vào thế kỉ XVIII, trước sự thống trị áp bức bóc lột của triều đình phong kiến Trịnh – Nguyễn, đặc biệt là sự nhũng nhiễu, hoành hành của giặc Phẻ, nghĩa quân Hoàng Công Chất từ Thái Bình đã kéo lên Mường Thanh. Được sự ủng hộ của nhân dân các dân tộc Tây Bắc, tại Mường Phăng, nghĩa quân Hoàng Công Chất đã đánh một trận lớn với quân nhà Trịnh do Đoàn Nguyên Thực cầm đầu. Cuộc chiến giáp lá cà bằng gươm, giáo, cung tên diễn ra rất ác liệt. Trong tiếng Thái, chữ “Phăng” còn được giải thích là đâm, chém. Từ đó, xuất hiện tên gọi “Mường Phăng”.

1.2. Vị trí địa lý và điều kiện tự nhiên

Mường Phăng là một xã thuộc huyện Điện Biên, tỉnh Điện Biên, cách trung tâm thành phố Điện Biên Phủ khoảng 35km. Phía Đông Bắc tiếp giáp với Mường Thanh, phía Nam giáp xã Pú Nhi thuộc huyện Điện Biên Đông, tỉnh Điện Biên. Mường Phăng là vùng đất bằng phẳng, có núi bao bọc, là nơi sinh sống của nhiều dân tộc như: Thái, Mông, Khơ Mú.

Khí hậu ở Mường Phăng rất ôn hòa, mát mẻ. Trong năm có hai mùa rõ rệt là mùa mưa và mùa khô. Nhiệt độ trung bình khoảng 21⁰c - 22⁰c, rất thuận lợi cho các cánh rừng nguyên sinh phát triển.

1.3. Điểm dừng chân của Sở chỉ huy chiến dịch Điện Biên Phủ tại Mường Phăng

Trước khi chuyển vào khu rừng Mường Phăng, Sở chỉ huy chiến dịch Điện Biên Phủ đã được đặt tại hai địa điểm là Hang Thảm Púa (còn gọi là Thảm Báng). Hang Thảm Púa nằm dưới chân núi đá vôi Pú Hồng Cáy, thuộc địa phận Bản Pó, xã Chiềng Sinh, huyện Tuần Giáo, Điện Biên và tại hang Huổi He, xã Nà Tấu, huyện Điện Biên.

Tại Hang Thảm Púa, Bộ chỉ huy chiến dịch đóng quân trong thời gian 32 ngày (từ 17/12/1953 đến 17/1/1954). Ngày 5/1/1954, Đại tướng Võ Nguyên Giáp bắt đầu lên đường tới Điện Biên. Chiều ngày 12/1/1954, Đại tướng Võ Nguyên Giáp cùng Sở chỉ huy tiền phương của Bộ Tổng tư lệnh đến Sở chỉ huy chiến dịch Điện Biên Phủ tại hang Thảm Púa. Ngày 14/1/1954, Đại tướng Võ Nguyên Giáp cùng các đồng chí trong Đảng ủy của Bộ chỉ huy chiến dịch đã có cuộc họp quan trọng. Hội nghị đã đưa ra hai phương châm tác chiến để thảo luận: Một là “đánh nhanh, thắng nhanh”. Theo đó, *“kế hoạch tác chiến của ta là tập trung tuyệt đối ưu thế binh hỏa lực từ phía Tây, đột phá nhanh vào trung tâm Mường Thanh đồng thời từ phía Đông giáp công. Trong bước đầu, nhanh chóng tiêu diệt quân địch ở trung tâm Mường Thanh và những cứ điểm ở phía Tây và Tây Bắc”* [1, tr 8]. Hai là, thực hiện kế hoạch *“đánh chắc, tiến chắc”*. Sau khi bàn bạc, đa số các đồng chí trong hội nghị đều tán thành phương án tác chiến *“đánh nhanh, thắng nhanh”* trong 2 ngày, 3 đêm.

Để theo dõi, chỉ đạo kịp thời công tác chuẩn bị cho chiến dịch Điện Biên Phủ theo kế hoạch *“đánh nhanh, thắng nhanh”*, ngày 18/1/1954, Bộ chỉ huy chiến dịch Điện Biên Phủ đã chuyển nơi đóng quân mới, từ hang Thảm Púa đến hang Huổi He thuộc xã Nà Tấu, huyện Điện Biên. Tại đây, Bộ chỉ huy của ta đã đóng quân trong thời gian 13 ngày (từ ngày 18/1/1954 đến 30/1/1954).

Để thực hiện phương châm *“đánh nhanh, thắng nhanh”*, công tác chuẩn bị chiến dịch được thực hiện gấp rút. Các đơn vị bộ đội và dân công khẩn trương làm đường, kéo pháo và vận chuyển lương thực, vũ khí ra mặt trận. Tuy nhiên, do con đường kéo pháo khá dài, nằm trên địa hình hiểm trở, nhiều dốc cao, vực sâu nên sau bảy ngày đêm, pháo vẫn chưa vào tới trận địa. Trong khi đó, đến ngày 24/1/1954, địch đã tăng cường lực lượng, đóng

quân thêm 2 cứ điểm ở phía Tây. Trong khi ở phía Bắc trên đồi Độc Lập trước đó chỉ là một vị trí tiền tiêu đã được tăng cường thành cứ điểm do một tiểu đoàn chốt giữ.

Sau khi nghe báo cáo thực tế chiến trường của đồng chí Phạm Kiệt về tình hình bảo vệ pháo tại trận địa *“lúc này pháo vẫn phơi mình trên mặt đất, chỉ kịp làm công sự dã chiến, ban ngày địch mà phát hiện được thì thật nguy hiểm”* và báo cáo của đồng chí Lê Trọng Tấn *“Nếu thực hiện cách đánh nhanh, thắng nhanh, quân của anh phải đột phá liên tục ba phòng tuyến rất khó khăn nhưng sẽ cố gắng”*, Đại tướng Võ Nguyên Giáp khẳng định: *“Nếu đánh nhanh thắng nhanh thì tổn thất rất lớn, chắc chắn sẽ thất bại”*[1, tr9].

Nỗi lo âu canh cánh trong lòng, Đại tướng nhớ tới lời Bác Hồ dặn trước lúc lên đường: *“Trận này rất quan trọng, phải đánh cho thắng. Chắc thắng mới đánh. Không chắc thắng không đánh”*[1, tr8].

Sau nhiều đêm trăn trở suy nghĩ, sáng ngày 26/1/1954, sau khi trao đổi với đồng chí Vi Quốc Thanh, trưởng đoàn cố vấn quân sự Trung Quốc, Đại tướng đã triệu tập cuộc họp Đảng ủy mặt trận. Bộ chỉ huy chiến dịch đã bàn bạc, và ra Nghị quyết thay đổi phương châm tác chiến từ *“đánh nhanh, thắng nhanh”* sang *“đánh chắc, tiến chắc”*.

Thực hiện phương châm này, Bộ chỉ huy chiến dịch đề ra phương án tiêu diệt tập đoàn cứ điểm Điện Biên Phủ bằng một chiến dịch có quy mô lớn gồm một loạt trận đánh địch trong công sự vững chắc, trong một thời gian khá dài. Đây là quyết định rất quan trọng và thực tế lịch sử đã kiểm nghiệm tính đúng đắn của phương châm *“đánh chắc, tiến chắc”*.

Do Sở chỉ huy chiến dịch đóng ở Nà Tấu, gần với đường giao thông nên không đảm bảo an toàn bí mật. Đồng thời, để có sự chuẩn bị an toàn, chu đáo đảm bảo kế hoạch chắc thắng, ngày 31/1/1954, Bộ chỉ huy chiến dịch Điện Biên Phủ đã chuyển vào khu rừng Mường Phăng.

Sở chỉ huy chiến dịch Điện Biên Phủ được xây dựng dưới tán rừng đại ngàn trên núi Phăng, thuộc địa phận xã Mường Phăng. Đây là khu rừng nguyên sinh được thiên nhiên ban tặng cho những cảnh sắc tươi đẹp hữu tình, hơn thế đây còn là mảnh đất có bề dày lịch sử truyền thống cách mạng.

Toàn bộ cơ quan chỉ huy chiến dịch nằm rải ven con suối nhỏ ôm lấy chân đỉnh núi Pú Đồn. Rừng Mường Phăng với diện tích 90km² cùng với các bản làng dân tộc Thái, Mông, Khơ Mú đã che chở cho Bộ chỉ huy chiến dịch của ta trong suốt 105 ngày (từ 31/1/1954 đến 15/5/1954). Sở chỉ huy chiến dịch được bố trí thành hệ thống liên hoàn, bao bọc trước sau, có hầm hào, trạm gác, lán trại, bếp ăn thuận tiện.

Toàn bộ Sở chỉ huy chiến dịch Điện Biên Phủ được cấu trúc như sau:

- Trạm gác tiền tiêu
- Lán làm việc của cơ quan thông tin
- Lán đại đội vệ binh

- Lán Ban quản lý hành chính
- Lán đoàn sĩ quan liên lạc
- Lán của đoàn cố vấn quân sự Trung Quốc
- Lán cơ quan chính trị
- Lán làm việc của Tham mưu trưởng Hoàng Văn Thái
- Lán làm việc của Đại tướng – Tổng tư lệnh Võ Nguyên Giáp
- Đường hầm xuyên sơn
- Nhà tác chiến, hội trường
- Lán làm việc của Ban cơ yếu
- Nhà ăn và bếp Hoàng Cầm
- Bãi duyệt binh mừng chiến thắng

Tại đây đã diễn ra những cuộc đấu trí đầy quyết liệt giữa Bộ chỉ huy chiến dịch Điện Biên Phủ với Bộ chỉ huy quân đội viễn chinh Pháp nhằm giành giật từng tấc đất, từng đường hào... Những suy nghĩ táo bạo, những chiến thuật tác chiến thông minh, những chỉ thị, mệnh lệnh chiến dịch đã được đề ra trong những cuộc họp quan trọng có tính chất quyết định đến thắng lợi của chiến dịch Điện Biên Phủ.

2. Những quyết định quan trọng của Đại tướng Võ Nguyên Giáp và Bộ chỉ huy chiến dịch tại Sở chỉ huy chiến dịch Điện Biên Phủ ở Mường Phăng

Cuối năm 1953 – đầu năm 1954, công tác chuẩn bị cho chiến dịch lịch sử Điện Biên Phủ tiến hành hết sức khẩn trương. Đêm giao thừa năm 1954, Đại tướng Võ Nguyên Giáp cùng toàn quân thao thức theo dõi việc kéo pháo ra khỏi trận địa. Việc kéo pháo ra cũng gặp phải vô vàn khó khăn như lúc bộ đội ta mở đường kéo pháo vào do địa hình núi cao, hiểm trở. Đến gần sáng mùng 1 tết năm 1954, toàn bộ pháo được tập kết về vị trí an toàn.

Ngày 22/2/1954, Đảng ủy chiến dịch Điện Biên Phủ và Bộ chỉ huy chiến dịch triệu tập Hội nghị quân chính ở Mường Phăng. Đại tướng Võ Nguyên Giáp đã kết luận, quán triệt 3 vấn đề lớn của chiến dịch:

Thứ nhất: Quán triệt phương châm “*đánh chắc, tiến chắc*” của Trung ương Đảng nhằm tiêu diệt hoàn toàn tập đoàn cứ điểm Điện Biên Phủ của thực dân Pháp. Đại tướng đưa ra hai cách đánh: Một là kìm giữ lực lượng địch ở tập đoàn cứ điểm và đánh mạnh ở nơi chúng sơ hở. Hai là tấn công để gây cho địch một cục diện khủng hoảng mới, đánh bại sự cố gắng lớn nhất của địch. Đại tướng nhấn mạnh đây là nhiệm vụ chủ yếu phải thực hiện kì được.

Thứ hai: Trong giai đoạn 2 chúng ta phải:

- Không chế sân bay để hạn chế và tiến tới triệt đường tiếp tế bằng cầu hàng không của địch

- Phát triển hoạt động nhỏ thường xuyên của bộ binh: Biệt kích, phá hủy kho tàng, tập kích pháo binh và chỉ huy sở địch.

- Tiêu hao và tiêu diệt quân địch khi chúng vào trận địa của ta
- Tiêu diệt một số cứ điểm ngoại vi của địch
- Xây dựng trận địa tấn công vững chắc

Thứ ba: Yêu cầu cần thực hiện để giành thắng lợi cho chiến dịch:

- Cán bộ phải có quyết tâm cao
- Đảm bảo giữ vững lực lượng
- Hiệp đồng chặt chẽ
- Đảm bảo xây dựng trận địa đúng yêu cầu

- Tổ chức giáo dục các đơn vị dũng sĩ của các trung đoàn có trình độ giác ngộ cao, hăng hái dũng cảm, có kinh nghiệm chiến đấu và kỹ thuật cao.

Những kết luận quán triệt Hội nghị của Đại tướng đã chỉ đạo xuyên suốt toàn chiến dịch, thể hiện tầm nhìn của một vị tướng có mưu lược quân sự tài ba nhằm đảm bảo sự thắng lợi của toàn chiến dịch.

Để cụ thể hóa công tác chỉ đạo chiến dịch, ngày 26/2/1954, tại Sở chỉ huy chiến dịch ở Mường Phăng, Tham mưu trưởng Hoàng Văn Thái đã ký bản chỉ thị hướng dẫn các đơn vị tham gia chiến dịch Điện Biên Phủ cách thức xây dựng trận địa tấn công ở Điện Biên Phủ. Chỉ thị xác định các loại trận địa tấn công của đại đoàn, trung đoàn và trận địa xuất phát xung phong. Cấu trúc trận địa có giao thông hào, chiến hào, các ụ súng, đài quan sát, hầm giấu quân, trận địa nghi binh, hầm nghỉ ngơi và trú ẩn. Chỉ đạo tổ chức huấn luyện bổ sung cho các đơn vị về kỹ thuật, chiến thuật, tổ chức chỉ huy ... Chỉ đạo tổ chức nắm địch, tổ chức hệ thống đài quan sát...

Ngày 13/3/1954, chiến dịch lịch sử Điện Biên Phủ bắt đầu. Ta nổ súng tấn công địch ở cứ điểm Him Lam và toàn bộ phân khu Bắc. Ngày 17/3/1954, tại Sở chỉ huy chiến dịch ở Mường Phăng, Bộ chỉ huy chiến dịch họp sơ kết thắng lợi đợt 1 và xác định nhiệm vụ tấn công chủ yếu của đợt 2.

Từ 22/3/1954 đến 25/3/1954, Bộ chỉ huy chiến dịch tập họp Hội nghị đề ra chủ trương đợt 2 của chiến dịch. Nhiệm vụ của đợt 2 chiến dịch là tập trung tuyệt đối ưu thế binh hỏa lực tiêu diệt cùng một lúc toàn bộ khu vực phía Đông Điện Biên Phủ, tiêu diệt một bộ phận quan trọng sinh lực địch, chiếm lĩnh toàn bộ các cao điểm phía Đông.

Ngày 31/3/1954, Đại tướng Võ Nguyên Giáp đã chỉ thị Ban tác chiến chiến dịch, điều trung đoàn 102 đại đoàn 308 sang phía Đông thay trung đoàn 174 đánh tiếp A1 vào đêm 31/3/1954. Bộ chỉ huy lệnh cho các đơn vị giữ vững trận địa chiến đấu. Tham mưu trưởng Hoàng Văn Thái chỉ thị các cơ quan tham mưu phải lo chấn chỉnh bộ đội, bổ sung quân số do bị thương vong, chỉ đạo huấn luyện

tân binh. Đồng thời phải nghiên cứu xây dựng trận địa ở các vị trí ta vừa chiếm được, rút kinh nghiệm đánh địch, phân kích và sử dụng bộ đội đánh lán.

Ngày 13/4/1954, Tham mưu trưởng chiến dịch Hoàng Văn Thái ra chỉ thị chiến thuật đánh lán. Có thể nói, trong chiến dịch Điện Biên Phủ, đào hào đánh lán là một chiến thuật quân sự độc đáo, hết sức sáng tạo của bộ đội ta. Với chiến thuật đào hào đánh lán, ta đã chia cắt đội hình tập đoàn cứ điểm của địch từ Him Lam, Độc Lập, D1, A1... phá vỡ thế liên hoàn của chúng để tiêu diệt theo kiểu "Bẻ đũa từng chiếc". Ta buộc quân Pháp không phát huy được tối đa sức mạnh hỏa lực hiện có, đẩy vào thế bị bao vây và buộc đầu hàng.

Ngày 29/4/1954, Đại tướng Võ Nguyên Giáp đã chỉ thị triệu tập cuộc họp bí thư các đại đoàn và các đồng chí phụ trách các tổng cục. Hội nghị đã đề ra nhiệm vụ chiến đấu đợt 3 chiến dịch và giao nhiệm vụ cụ thể đến từng đơn vị.

Sáng ngày 7/5/1954, nhận được báo cáo của các đài quan sát của ta ở Mường Thanh về hiện tượng bất thường của quân địch, các máy bay tiếp tế của địch lên Điện Biên Phủ đều quay về Gia lâm. Đến 14 giờ cùng ngày, ta phát hiện thấy có cờ trắng lác đác xuất hiện ở các cứ điểm. Xét thấy thời cơ đã đến để giải phóng Điện Biên, hồi 15 giờ ngày 7/5/1954, Bộ chỉ huy chiến dịch tại Sở chỉ huy chiến dịch Điện Biên Phủ ở Mường Phăng đã ra lệnh tổng công kích trên toàn mặt trận.

Đến 17 giờ 30 phút ngày 7/5/1954, chiến dịch Điện Biên Phủ toàn thắng, tướng Đờ Catxtori cùng toàn bộ Ban Tham mưu của địch đầu hàng và bị bắt sống. Tin tức về Chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ nhanh chóng được truyền về Bộ chỉ huy chiến dịch ở Mường Phăng, sau đó đã được gửi đến đồng bào chiến sĩ cả nước và trên thế giới.

Những chỉ thị, quyết định quan trọng của Đại tướng Võ Nguyên Giáp và Bộ chỉ huy chiến dịch tạo nhân tố then chốt đi đến thắng lợi hoàn toàn của chiến dịch lịch sử Điện Biên Phủ. Trong những năm tháng kháng chiến đầy gian khổ ấy, rừng Mường Phăng (còn được nhân dân Mường Phăng gọi bằng cái tên thân yêu – rừng Đại tướng), cùng với bà con các dân tộc nơi đây đã che chở, bảo vệ, tạo hậu phương vững chắc để Đảng ủy mặt trận Điện Biên Phủ đứng đầu là Tổng tư lệnh – Đại tướng Võ Nguyên Giáp và Bộ chỉ huy chiến dịch có những quyết định chính xác, kịp thời đưa tới chiến thắng vẻ vang của dân tộc ta.

Kỉ niệm 60 năm Chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ, chúng ta bồi hồi xúc động khi nhớ về Đại tướng Võ Nguyên Giáp với tất cả lòng kính yêu và tiếc thương vô hạn - Người đã làm nên Điện Biên Phủ huyền thoại. Nhân dân các dân tộc tỉnh Điện Biên nói chung, nhân dân Mường Phăng nói riêng đã, đang và sẽ tiếp tục gìn giữ, bảo tồn di tích lịch sử Sở chỉ huy chiến dịch Điện Biên Phủ để nơi đây trở thành điểm đến quan trọng trong những chuyến trở về thăm chiến trường xưa của du khách và bạn bè quốc tế.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. GS. TS Trịnh Nhu. *Sự lãnh đạo đúng đắn, sáng tạo của Đảng và Bác Hồ trong Chiến dịch Điện Biên Phủ*. Kỷ yếu Hội thảo quốc gia Kỷ niệm 50 năm Chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ và công cuộc đổi mới, phát triển đất nước (1954 - 2004). Điện Biên Phủ, 2004.

2. Thượng tá Trần Văn Thúc. *Chuyển phương châm tác chiến từ “đánh nhanh, giải quyết nhanh” sang “đánh chắc, tiến chắc”*, Kỷ yếu Hội thảo quốc gia Kỷ niệm 50 năm Chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ và công cuộc đổi mới, phát triển đất nước (1954 - 2004). Điện Biên Phủ, 2004.

3. *Điện Biên Phủ điểm hẹn lịch sử*. NXB Quân đội nhân dân, Hà Nội, 2000.

4. Tư liệu thuyết minh của Bảo tàng Chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ

5. Sở văn hóa, thể thao và du lịch. *Bảo tàng Chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ, Đại tướng Võ Nguyên Giáp và Sở chỉ huy chiến dịch Điện Biên Phủ tại Mường Phăng*, Điện Biên, Công ty in TNHH quảng bá thương hiệu Cát Tín, Hà Nội, 2010.

6. Trần Lê Văn, *Sông núi Điện Biên*, NXB lao động, 2004.

